

Uporaba konoplje prinaša pomembna tveganja za zdravje prebivalstva

Nacionalni inštitut za javno zdravje opozarja na pomembna javnozdravstvena tveganja, ki so povezana z uporabo konoplje. V zadnjem času se namreč vrstijo številne izjave in sporočila, ki prikazujejo uporabo konoplje kot normalizirano vedenje in ne kot zdravstveno tveganje. Njena uporaba zaradi splošnega prepričanja o neškodljivosti oz. celo koristnosti konopljinih pripravkov narašča. Ob pobudah o spremembi zakonske regulacije, ki bi dovolila gojenje in posedovanje konoplje za omejeno osebno rabo, opozarjamo na številne negativne učinke, ki jih ima lahko uporaba konoplje na zdravje posameznikov in družbe.

Uporaba konoplje v medicinske namene v Sloveniji dovoljena že vrsto let

Uporaba konoplje v medicinske namene je v Sloveniji dovoljena že deset let. Vlada RS Slovenije je s potrditvijo sprememb Uredbe o razvrstitvi prepovedanih drog omogočila zdravnikom, da poleg sintetičnih in naravnih kanabinoidov predpisujejo tudi medicinsko konopljo. Uporaba konoplje v medicinske namene je dovoljena tako kot vsa zdravila skladno z Zakonom o zdravilih in Zakonom o lekarniški dejavnosti. Bolnikom je omogočen dostop tudi do varnih in standardiziranih cvetnih vršičkov konoplje, ki se lahko, skladno s smernicami za njihovo predpisovanje, predpišejo kot magistralno zdravilo. Poleg tega so bolnikom na voljo na zdravniški recept tudi druga magistralna zdravila iz kanabinoidov, katerih stroške krije Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Dostopnost do zdravil s kanabinoidi je torej omogočena vsem bolnikom, ki bi takšno zdravljenje potrebovali in jim ga svetuje zdravnik. Menimo, da mora biti medicinska konoplja, tako kot druga zdravila, regulirana in varna za uporabo ter v pristojnosti medicinske stroke.

Tveganja pri uporabi konoplje pri mladostnikih

Posebej pomembno je poudariti tveganja pri uporabi konoplje pri mladostnikih, katerih možgani še niso v celoti razviti. Razvojno obdobje dozorevanja možganov predstavlja namreč posebno obdobje tveganja uporabe psihoaktivnih snovi. Raziskave v zadnjih letih kažejo, da je uporaba konoplje v tem razvojnem obdobju škodljiva, saj povzroča spremembe v funkciji in strukturi možganov mladostnikov. Še zlasti, če začnejo mladostniki z uživanjem konoplje v zgodnji adolescenci in kadar gre za pogosto uživanje snovi z visoko vsebnostjo THC. Med najpogostejše posledice se uvrščajo okrnjen kratkoročni spomin, tesnoba, panika ter preganjavica. Pogostejše so še težave v šoli (slabši šolski uspeh, slabša dosežena izobrazba, opustitev šolanja) in težave v odnosih s sovrstniki. V primeru dolgotrajne uporabe so spremembe lahko nepovratne in privedejo do pomembnega upada funkcioniranja, zmanjšane socialne vključenosti, zmanjšane kakovosti življenja in neuresničevanja mladostnikovih potencialov.

Zgodnji začetek uporabe in redna uporaba konoplje v mladosti lahko vodi tudi do razvoja hujših duševnih motenj, kot so psihotične in depresivne motnje, ter predstavlja večje tveganje za razvoj odvisnosti od drugih drog v kasnejšem življenju. V zadnjih letih opažamo visoko vsebnost učinkovine THC v konoplji, kar je še dodaten dejavnik tveganja za naštetе škodljive učinke na zdravje. Pri mladostnikih, ki redno uporabljajo konopljo, lahko težave vztrajajo tudi po prenehanju uporabe. Potrebno je omeniti še tveganja za pojav učinkov, kot so povišan srčni utrip, povišan krvni tlak, povečano tveganje za srčni infarkt in celo srčni zastoj.

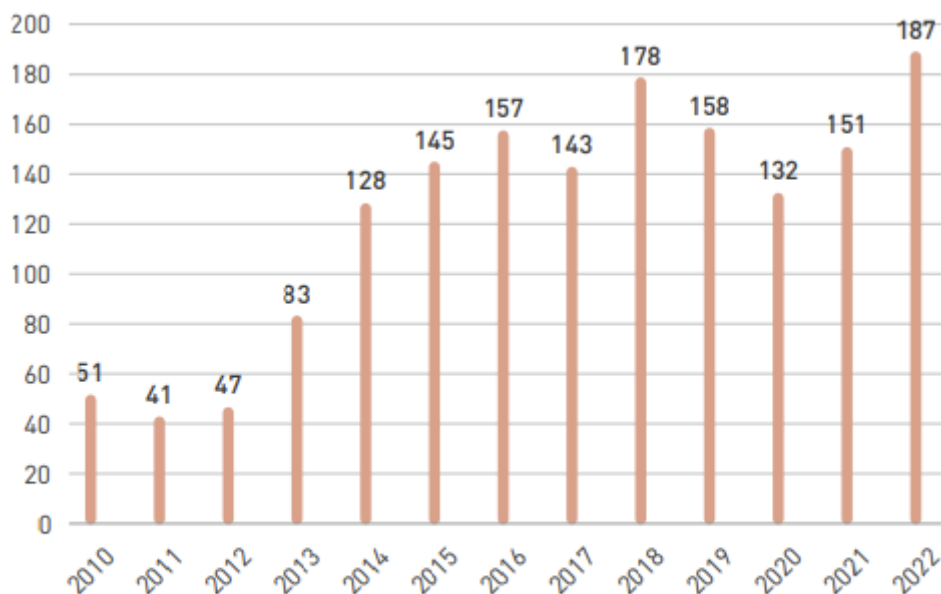
Škodljive posledice zavajajočih in nekritičnih sporočil o konoplji se odražajo tudi kot upad zaznavanja tveganja ali celo odobravanje rabe konoplje med mladostniki, kar predstavlja večje tveganje za uporabo. Podatki potrjujejo, da se v zadnjih letih pri nas zmanjšuje delež tistih mladostnikov, ki prepoznavajo rabo konoplje kot tvegane za zdravje. Po mednarodno primerljivih podatkih ima Slovenija že sedaj po razširjenosti rabe konoplje med mladostniki nezavidljive rezultate v primerjavi z drugimi evropskimi državami. Približno vsak sedmi 15-letnik in vsak tretji 17-letnik je že kdaj v življenju uporabil konopljo, v zadnjih 30. dneh je konopljo uporabil približno vsak trinajsti 15-letnik in približno vsak sedmi 17-letnik. Med dnevne uporabnike konoplje se uvršča dober odstotek 15-letnikov in nekaj

manj kot tri odstotke 17-letnikov. 17,6 % mladostnikov se uvršča med uporabnike z visokim tveganjem. Razširjenost uporabe konoplje med ranljivimi mladostniki pa je še precej višja, saj je skoraj 60 % mladostnikov, ki obiskujejo program Projektno učenje mlajših odraslih že uporabilo konopljo. Skoraj polovica mladostnikov (47,3 %) zaznava, da je konoplja lahko dostopna. Prav dostopnost in nizko zaznana tveganja, povezana z uporabo konoplje, sta ključna dejavnika, ki vplivata na razširjenost uporabe konoplje pri mladostnikih.

Druga tveganja, ki jih prinaša uporaba konoplje

Uporaba konoplje ne vpliva zgolj na posameznika, temveč lahko povzroči škodo tudi drugim, torej osebam, ki je ne uporabljajo. Kot prvi primer izpostavljamo pasivno kajenje konoplje, kar predstavlja tveganje za zdravje oseb, ki so izpostavljene dimu. Drugič, raziskave kažejo, da je vožnja pod vplivom konoplje povezana z zmanjšano psihofizično sposobnostjo vožnje, kar predstavlja večje tveganje v prometu – nevarnost za prometne nesreče in poškodbe. Tukaj velja omeniti, da dodatno tveganje predstavlja vožnja pod sočasnim vplivom alkohola ali drugih psihoaktivnih snovi. Varne meje za vožnjo po uporabi konoplje zaenkrat ni. Tudi glede varnosti v prometu so najbolj kritična populacija prav mladi, ki imajo že v osnovi večje tveganje za prometne nezgode in ob tem še večjo verjetnost, da bodo vozili pod vplivom konoplje. Tretjič, raziskave kažejo, da ponekod narašča uporaba konoplje v nosečnosti, kar predstavlja tveganja za zdravje ploda in povzroča različne razvojne težave pri novorojenčku, kot je večje tveganje za nizko porodno težo, anemijo in potrebo po intenzivni negi po porodu. Obstajajo tudi raziskave o škodljivih vplivih THC na kognitivne funkcije, ki so opazne kasneje v času odraščanja (kontrola impulzov, vizualni spomin, motnje pozornosti). Kot zadnje izpostavljamo zastrupitve s konopljo, ki postajajo v Sloveniji vse pogostejše, še posebej so nevarne nenamerne zastrupitve otrok.

Število obravnavanih oseb zaradi zastrupitev s prepovedanimi drogami v UKC Ljubljana, 2010 – 2022

Vir: UKC Ljubljana, Interna klinika, Center za klinično toksikologijo in farmakologijo

Vse naštetu pomeni dodatne obremenitve zdravstvenega sistema in socialnih služb, ki se soočajo z izzivi obravnave posledic uporabe konoplje, ter znižanje ravni zdravja prebivalstva.

Preventivno delovanje

Omejevanje dostopa do vseh psihoaktivnih snovi s potencialom za zlorabo je najosnovnejši in eden izmed dokazano najbolj učinkovitih sistemskih ukrepov politike na tem področju, ki zmanjšuje zdravstvene in širše negativne posledice. Pomembno je izvajanje dokazano učinkovitih preventivnih aktivnosti v različnih okoljih in med različnimi ciljnimi skupinami. Prav tako je izjemno pomembno, da starši, skrbniki in vzgojitelji aktivno spremljajo ter nadzirajo mlade ter podajo verodostojne informacije o škodljivih učinkih konoplje. Na ta način jim nudijo podporo pri odločitvah, ki vplivajo na njihovo zdravje in dobro počutje. Ustrezen starševski nadzor in dobri družinski odnosi se pojavljajo kot ključni dejavniki, ki lahko varovalno delujejo na mladostnika glede uporabe psihoaktivnih snovi.

Ob koncu naj poudarimo, da si na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje želimo na dokazih podprtega in celovitega ozaveščanja o tveganjih uporabe konoplje in k spodbujanju zdravih življenjskih slogov med vsemi starostnimi skupinami. Predvsem želimo izpostaviti skrb za zdravje in blaginjo otrok in mladostnikov. Že izkušnje iz obvladovanja uporabe tobaka in alkohola kažejo, da predstavljajo zasvojenosti tako za posameznika kot tudi za državo, veliko zdravstveno in finančno breme.

Literatura:

- [Z zdravjem povezana vedenja v šolskem obdobju med mladostniki v Sloveniji](#) (Izsledki mednarodne raziskave HBSC, 2022)
- [Mladi izven sistema – Raziskava Z zdravjem povezana vedenja med udeleženci programa Projektno učenje mlajših odraslih](#)
- [Nacionalna poročila o stanju na področju prepovedanih drog v Republiki Sloveniji](#)
- [Konoplja in mladostniki](#)
- [Toksikologija 2024. Konoplja ali marihuana](#). April 2024 (izdalo Slovensko zdravniško društvo – Sekcija za klinično toksikologijo in UKC Ljubljana – Center za klinično toksikologijo in farmakologijo)